

Täysistunto 14.9.2023

Osallistujat

Jäsenet: pj. Inka Hopsu (vihr), Hilikka Kemppe (kesk), Eva Biaudet (rkp), Mai Kivelä (vas), Juho Uusihakala (talous ja työ –painopiste), Jaana Hirsikangas (naiset ja tytöt –painopiste), Suvi Virkkunen (humanitaarisen avun painopiste), Katri Suomi (koulutus ja demokratia –painopiste), Anne Tarvinen (luonnon monimuotoisuus –painopiste), Rilli Lappalainen (koulutus ja demokratia –painopiste), Ilmari Nalbantoglu (Fingo), Pia Björkbacka (SAK), Tuomas Tuure (naiset ja tytöt –painopiste) maija hilu,

Asiantuntijajäsenet: Pasi Hellman (UM), Helena Jauhiainen (UM), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto), Hanna Klinge (CMI), Leena Pentikäinen (TEM), Eeva Furman (Kestävän kehityksen toimikunta), Timo Voipio (STM), Janne Ronkainen (SASK), Markus Schulman (MMM), Erik Lundberg (UM), Helena Airaksinen (UM)

Muut: Klaus Korhonen (UM)

Sihteeristö: Marikki Karhu, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.32.
2. Pöytäkirjojen hyväksyminen
Hyväksyttiin täysistuntopöytäkirja 25.5.2023 ja työvaliokunnan pöytäkirja 8.6.2023.
3. Naton kehityspoliittiset ulottuvuudet

Alustus Klaus Korhonen, Entinen Suomen Pysyvä Edustaja Natossa /ulkoministeriö:

Suomen jäsenyys Pohjois-Atlantin puolustusliitto Natossa kytkeytyy myös kehityspoliitiikkaan. Sotilaallisen puolustuksen lisäksi Naton päätehtäviin kuuluu jäsenten yhteisten arvojen, kuten demokratian, yksilönvapauksien ja oikeusvaltion turvaaminen sekä kiistojen rauhanomaisten ratkaisujen edistäminen. Ilmastomuutos ja luontokato näkyvät sekä kehityspoliitiikan että Naton agendoilla nousevina uhkina. Kysymys Ukrainan tilanteesta ja tulevaisuudesta on molemmille olennainen. Nato pyrkii myös kasvattamaan rooliaan humanitaarisena toimijana. Täysistuntonne aluksi kuulimme ja keskustelimme näistä yhteyksistä.

Nato on poliittinen järjestö, jonka tavoitteet ovat poliittisia: päätehtävinä puolustus, pelote, kriisien ehkäisy ja yhteistyö. Nato on sotilaallisesti ainutlaatuinen toimija, mutta järjestön keinot ovat enemmän poliittisia kuin sotilaallisia. Agenda on laajentunut Kylmän sodan päättymisen jälkeen ja se pohjautuu erittäin vahvaan poliittiseen päätöksentekoon ja kontrolliin. Afganistan oli Natolle epäonnistunut operaatio turvallisuuden ja kehityksen toteuttamisessa. Tätä keskustelua käydään yhä. On huomattava, että Nato ei ole kehityspoliittinen järjestö. KPT:n teemat ovat kuitenkin Naton agendalla ja näillä on vaikutusta kehityspoliitiikkaan. Ajankohtaisimpana teemana-

ruokaturva; Mustan meren viljasopimus ja elintarvikkeiden kuljetus meriteitse, jatkokausi rauke-si juuri. Näyttää siltä, että rahtilaivojen liikkuminen Nato-maiden lipun alla nostaa kynnystä Venäjän hyökätä niitä vastaan. Samoja yhteisiä teemoja Natolla ja esim. kehityspolitiikan ylivaalikautisella selonteolla. Pyritään edistämään operaatioissa näitä tavoitteita. Kehitykseen liittyvät päämäärät toteutuvat Naton globaalien kumppanuuksien kautta, joita on kaikkiaan 39 ympäri maailmaa. Kehityspolitiikkaan liittyviä teemoja ovat mm. hallinnon parantaminen turvallisuus-sektorilla; korruption ehkäisy, humanitaarinen miinanraivaus gender-asiat ja tieteellinen yhteistyö. Naiset, rauha ja turvallisuus erityisedustaja Irene Fellin aloitti 2021 Natossa. Naton linjaus inhimillisestä turvallisuudesta hyväksyttiin v. 2022. Rauhavälitys ja konfliktinehkäisy; yhteistyö EU:n kanssa toimii hyvin tässä. Ympäristö ja turvallisuus, erit. ilmastonmuutos; muuttavat toimintaympäristöä. Nato on myös päästöjen lähde.

Keskustelussa: Pohdittiin Suomen vaikuttamista ja minkä kanavan kautta vaikutetaan Suomesta käsin, esim. kansanedustajat. Tätä opetellaan juuri parhaillaan. Epävirallinen vaikuttaminen on keskeistä. USA-Britannia-Ranska-Saksa -viiteryhmä on todella tärkeä Suomelle. Jäsenyysneuvottelujen kautta on tullut tiivis yhteys tähän ryhmään. Henkilökohtaiset suhteet ovat myös tärkeitä. Natoedustajien vierailut Suomessa on hyvä tilaisuus edistää näitä. Todettiin, että globaalien etelän kumppaneille Nato näyttäytyy usein hyvin erilaisena, esim. yhteistyökumppanina armeijan koulutuksessa. Afrikassa nähdään dekolonialismin näkökulmasta, Aasiassa Kiinan vallan kautta. Kysyttiin myös, miten taata ihmisoikeusosaaminen ja gender-ulottuvuus. Suomi on johtava maa luontoasioissa kv. tasolla ja meillä on osaamista, jota tulee hyödyntää myös Natossa. Jäsen-tentaholta toivotaan keskustelua Nato-aiheesta jatkossakin. Pohdittiin myös, onko olemassa mekanisme, jolla kuullaan eri toimijoita Suomessa Naton asioissa. Humanitaarisesta toiminnasta haluttiin myös kuulla lisää. Huomioitiin, että ilmastonmuutos yhä useamman konfliktin takana. Kysyttiin mitä on humanitaarinen miinanraivaus sekä Nuoret, rauha ja turvallisuus – Naton välinen suhdetta. Nato taipuu huonosti humanitaariseksi toimijaksi (pl. miinanraivaus), koska humanitaarisen toiminnan tulee aina olla puolueetonta. Nato KPT:n seurantaan. Naiset, rauha ja turvallisuus erityisedustaja Irene Fellin voitaisiin kutsua Suomeen.

Ulkomministeriön puolelta vastattiin, että Naton brändi Afrikassa ei ole tosiaankaan kovin hyvä. Gender: fokus ollut Ukrainassa. Konfliktinehkäisyn osalta on huomioitava, että järjestöillä ei välttämättä ole mandaattia olla tekemisissä Naton kanssa. Kansalaisjärjestöjen kanssa tehdään kuitenkin tiivistä yhteistyötä. Humanitaarinen miinanraivaus; esim. Ukrainassa, tarkoituksena on siviilien auttaminen. Naton parlamentaarinen yleiskokous on hyvä foorumi keskustella näistä aiheista. Siiloutuminen: yhteistyössä aina parannettavaa. Pohjoismainen viiteryhmä on tärkeä myös Natossa.

4. Hallitusohjelman kehityspoliittiset kirjaukset ja niiden toimeenpano

Petteri Orpon hallitusohjelma "Vahva ja välittävä Suomi" linjaa kehityspolitiikan entistä tiiviimmin osaksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja strategisia taloussuhteita. Ohjelman mukaan hallitus tarkastelee ulkosuhteita kokonaisvaltaisesti, hallinnonalojen rajat ylittäen. Luvussa "Uuden aikakauden ulko- ja turvallisuuspolitiikka" todetaan, että

KEHITYSPOLIITTINEN
TOIMIKUNTA

TÄYSISTUNTO 14.9.2023

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia s. 157 [...] Lisäksi Sääntöperusteisen maailmanjärjestyksen rapautuminen, voimapolitiikan vahvistuminen, protektionismin aiheuttamat haasteet myös samanmielisten maiden välillä ja vapaakaupan kohtaamat esteet, ilmastonmuutos, köyhyyden ja näköalattomuuden aiheuttama globaali muuttoliike sekä ääriliikkeet ja terrorismi asettavat kaikki haasteita Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle.

[...] Hallitusohjelmateksti s. 158 linjaa myös, että pitkittyneiden kriisien hoitaminen edellyttää rauhavälityksen, humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja kauppapolitiikan yhteensovittamista. Suomi edistää naisten ja tyttöjen oikeuksia läpileikkaavasti ulkopoliitikassaan. Kehitysyhteistyön tulee olla tuloksellista, tehokasta ja ehdollista.

[...] Luvussa Taloussuhteet osana strategista ulkopoliitikkaa linjataan, että Suomi edistää sääntöpohjaista maailmanjärjestyä sekä toimii aktiivisesti YK:n uudistamiseksi vastaamaan 2020-luvun globaaleja haasteita... Globaalinen etelän sitouttaminen sääntöpohjaiseen järjestykseen, demokratiaan ja ihmisoikeuksien edistämiseen nousee Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteeksi.

Hallitus laatii viimeistään keväällä 2024 Suomen kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon. Selonteossa asetetaan tavoitteet sekä määritellään tarvittavat toimenpiteet ja niiden seuranta. Selonteko sisältää linjaukset Suomen suhteista kehittyviin maihin

Verrattuna edellisiin hallitusohjelmiin, sitoutuminen köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen tai laajemmin kestäväan kehitykseen ja Suomea velvoittavaan ihmisoikeusperustaisuuteen eivät nouse esille yhtä vahvasti. Poliittika-alojen yhtymäkohdat ovat selviä, mutta lähestymistavassa korostuvat kansalliset, strategiset ja geopoliittiset tavoitteet.

Merkittäviä konkreettisia muutoksia ovat kehitysyhteistyön ehdollistaminen, painopisteiden ja maaohjelmamaiden mahdollinen vähentäminen, Ukrainan nousu kehityspolitiikan keskiöön, uuden selonteon laadinta sekä huomattavat leikkaukset kehitysyhteistyön resursseihin. Lisäksi humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja rauhantyön välisen yhteistoiminnan "kolmoisneksus" saa hallitusohjelmassa kauppapoliittisen ulottuvuuden.

Täysistunnossa kuultiin ulkoministeriön puheenvuoron hallitusohjelman kirjauksista ja niiden toimeenpanosta. KPT:n työvaliokunta ottaa kantaa kirjauksiin syksyn aikana. KPT:n puheenjohtajisto ja sihteeristö tapaavat myös Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Tavion 26.9.

Alustus Pasi Hellman, AVS-KEO, ulkoministeriö:

Ulkopolitiikassa ja toimintaympäristössä meneillään laajat muutokset kansainvälisesti ja geopoliitikassa. Myös kehityspolitiikan pitää sopeutua tähän muuttuneeseen tilanteeseen. Näitä heijastavat hallitusohjelman kirjaukset, pitkäjänteisyys ja uudet kehityspolitiikan painotukset, kauppa- ja kehitysselonteko ja talouspolitiikka sekä budjetti. Hallitusohjelman kirjauksissa löytyy teemoille vahva jatkuvuuden elementti, mutta linjauksiin tulee jatkuvasti tarkennuksia koko ajan. Ministeri Tavio korostanut nimenomaan pitkäjänteisyyttä, jotta Suomi pysyy luotettavana toimijana kansainvälisesti. Korostetaan erityisesti sitä,

KEHITYSPOLIITTINEN
TOIMIKUNTA

TÄYSISTUNTO 14.9.2023

missä Suomella on annettavaa kansainvälisesti. Nivotaan kehityspoliittikka tiiviimmin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja kaupallistaloudellisiin suhteisiin. Vastavuoroisuus avainasemassa ulkosuhteissa. Keskiyttyminen strategiisiin kumppanimaihin ja teemoihin on tärkeä osa hallitusohjelmaa. Tasavertainen yhteistyömalli on tärkeä sekä laaja-alaiset ja monipuoliset suhteet. Keskiössä kansainvälisen oikeuden ja sääntöperustaisen järjestelmän kunnioittaminen.

Selonteko; Suomen kaupallistaloudelliset suhteet kehittyviin maihin ml kehitysyhteistyö. Laaditaan kehitysrahoitukselle suunnitelma useammalle vaalikaudelle. Tavoitteena vahvistaa kehitysmaiden omaa kapasiteettia ja riippumattomuutta. Prosessi käynnistetty, ohjausryhmä ministeriössä (Jarno Syrjälä ja Pasi Hellman vetävät). Aikataulu; kevään -24 aikana annetaan ulos. Työ on alkanut, sidosryhmiä tullaan lähestymään lähiaikoina. Aikataulu on kunnianhimoinen. Myös muita vastaavia prosesseja on menossa. Näiden on oltava linjassa keskenään ja tämä lisää haastetta. UTP-selonteko ensin eduskuntaan, koska se luo kontekstia muille linjauksille. Budjettikysymykset ja kehitysrahoitus: leikkauksia tulee takapainotteisesti. Olemassa olevia sitoumuksia kunnioitetaan. Päätökset tekee poliittinen taso, sopeuttamistoimet tekee virkakoneisto.

Keskustelussa pohdittiin onko tulossa parlamentaarinen ryhmä kauppa ja kehitysselontekoon (UTP:hen on) ja Pasi Hellman vastasi, että ei ole harkittu raskasta prosessia kauppa- ja kehitysselonteon osalta. Parlamentaarinen kuuleminen hoidetaan muilla keinoin, ei ole tulossa erillistä ryhmää. Kysyttiin myös selontekojen välisestä suhteesta; jääkö kehityspoliittikan ylivaalikautinen selonteko sekä kauppa- ja kehitysselonteko rinnakkain elämään, sekä milloin laaditaan rahoitustiekartta. Kysyttiin myös, onko KPT:lla roolia kauppa- ja kehitysselonteon kommentoinnissa. Hellman vastasi, että kehityspoliittisen ylivaalikautisen selonteon suhde uuteen selontekoon täytyy täsmentää prosessiin aikana. Jatkuvuus on tärkeää joka tapauksessa. Rahoitustiekartta on vaikein osa kokonaisuutta. Jokainen hallitus haluaa omalta osaltaan linjata ja tämän vuoksi on vaikeaa linjata ylivaalikautisesti. KPT:ta konsultoidaan, palataan yksityiskohtiin. Huomautettiin, että luonnon monimuotoisuutta ei mainita hallitusohjelmassa. Puhutaan luontopositiivisuudesta. Tulisi kuitenkin huomioida kehityspoliittisessa selonteossa. Tätä toivotaan mukaan samoin kuin kiertotaloutta, joka liittyy läheisesti kauppaan ja kehitykseen. Kysyttiin myös ehdollisesta- misesta, minkälaiset kriteerit hallinnoille, jotka tukevat Venäjää. Todettiin, että humanitaaristen katastrofien määrä, voimakkuus ja tiheys ovat suurentuneet. Pandemian jälkeinen maailmassa myös terveysjärjestelmien kehittäminen on tärkeää. Myös kansainväliseen ilmatorahoitukseen on vain vähän viitteitä hallitusohjelmassa, miten tätä kehitetään jatkossa. YK-strategia on mainittu hallitusohjelmassa ja tulisi tehdä ennen muita selontekoja. Tulisiko kolmoisneksuksesta siirtyä neloisneksukseen, neljänentenä osana vienninedistäminen. Todettiin hallitusohjelman kaupan ja kehityksen tiukempi yhteen limittäminen ja pohdittiin, miten ne ovat yhdistettävissä ja kenen kanssa tehdään yhteistyötä ja jäävätkö ihmisoikeudet toissijaisiksi, miten yhteistyömaat valikoidaan. Pasi Hellman: Luonnonmonimuotoisuus ja biodiversiteetti ovat kansainvälisiä sitoumuksia, katsotaan millä tavalla voidaan vastata. Ei tule olemaan helppoa laskevassa budjettiraamissa, mutta on säilytetty tutkakuvassa. Kiertotalous: hallitusohjelmassa asioita, joilla on kansainvälisiä ulottuvuuksia ja vaikutuksia kehityspoliittikkaan. Ehdollistaminen; ho tekstissä todetaan, että kyt-rahoitusta ei anneta Venäjää tukeville hallinnoille. 4-5 kpl:tta näitä, ja rahoitusta niille ei kanavoida. Mutta esim. Syyriaan humanitaarista apua annetaan. Ehdollistamista katsotaan koko prisman kautta. Ilmatorahoitusta tulee prosessin myötä täsmentymään. Koostuu monesta kanavasta ja palasta. Ukrainan jälleenrakennus: valmistellaan. Kehitysyhteistyörahoitusta tulossa mukaan, tilanne elää koko ajan. Erillinen momentti 58milj e/vuosi budjetissa. Ukrainan tukea tullaan jatkamaan niin kauan kuin

tarvetta on ja voidaan myös lisätä. YK-strategia: sovittu tehtävän osana utp-selontekoa. Painotukset kauppa+kehitys yhteistyömaat: ho-linjauksen mukaisesti maaohjelmien määrää tullaan vähentämään. Linjaukset ja painotukset hallitusohjelmassa määräävät missä tehdään.

5. KPT:n ajankohtaiset

Eduskuntatyö

- *KPT:n kenttämätka Keniaan ja Somaliaan* toteutetaan 28.10. – 4.11. Delegaatiossa ovat mukana pj. Hopsu, ministeri Adlercreutz, varapj. Antikainen, edustajat Heikkinen (kok), Kemppi (kesk) ja Tanus (kd) sekä pääsihteeri ja UM:n Afrikan ja Lähi-idän osaston edustaja. Matkan tarkoituksena on tutustua kokonaisvaltaisesti Suomen harjoittamaan kehityspolitiikkaan alueella sekä perehtyä alueen kestävyysasteiden mittasuhteisiin (ml. sosiaalinen, taloudellinen, ympäristöllinen, humanitaarinen sekä turvallisuus). Matkasta laaditaan raportti.
- *Kansanedustajien perehdytys kehityspolitiikkaan* käynnistyy 20.9. ja jatkuu 27.9. KPT tarjoaa eduskunnassa kaksi tietoisuuskampania, jotka avaavat ajankohtaisella otteella Suomen kehityspolitiikkaa ja –yhteistyötä kansanedustajille. Tilaisuuksissa käsitellään kehityspolitiikkaa osana kansainvälisiä suhteita ja kotimaanpolitiikkaa. Molemmissa osioissa nostetaan esille keskeisiä haasteita ja mahdollisuuksia, joihin kansanedustaja voi vaikuttaa.
- *Kansanedustajatapaamiset jatkuvat* syksyn aikana: Yksi keskeisimmistä viesteistä KPT:n suuntaan on kehityspolitiikan parlamentaarisen seurannan vahvistaminen ja UaV:n/VaV:n päivittäminen ennen syksyn budjettierroksia (esimerkiksi kevään aikana järjestettävien teema- ja rahoituskanakohtaisin katsauksin, joiden yhteydessä kirjallinen kooste ja kuulemiset). Keskustelu jatkuu UaV:n puheenjohtaja Tytti Tuppuraisen kanssa 8.9.
- *Sustainable Development Goals (SDGs) -Flag day 25.9.* KPT osallistuu kampanjaan eduskunnassa pj. Hopsun johdolla. Kampanjan tarkoituksena on muistuttaa kestävän kehityksen tavoitteiden ensisijaisuudesta. Huoli tavoitteiden tilasta kiteytyy YK:n vuoden 2023 raportissa <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

Kannanmuodostus

- KPT:n kanta hallitusohjelman keskeisiin kirjauksiin ja resurssitilanteeseen (ml. UM:n henkilöstö) yleiskeskustelun perusteella. Keskustelu jatkuu työvaliokunnassa 12.10.
- Digitalisaatio-lausunnon pohjatekstiluonnos valmistumassa, odottaa tarkempia tietoja UM:n digistrategiaprosessin ajankohdasta.

Hallintoasiaa

- KPT:n sihteeristö ja AVS-KEO Pasi Hellman tapasivat 17.8. tulevan KPT:n nimitysprosessiin liittyen. Tapaamisessa sovittiin, että sihteeristö laatii KPT:n ehdotuksen tulevasta toimikuntakokoonpanosta (2024-2027) puheenjohtajistoa konsultoiden ja lähetti ehdotuksensa

UM:lle 1.9. mennessä. KPT:n ehdotus jaetaan työvaliokunnalle tiedoksi seuraavan kokouksen yhteydessä. Ministeri päättää toimikunnan lopullisen kokoonpanon ja UM lähettää nimittämispyyntöjä jäsentahoille syys/lokakuussa. Asia on esillä ministeri Tavion tapaamisessa 26.9. Valtioneuvosto asettaa uuden toimikunnan loppuvuodesta uudelle nelivuotiskaudelle tammikuusta 2024 alkaen. Ehdotus uuden toimikauden kokoonpanosta on laadittu seuraavien kriteereiden valossa:

- *Parlamentaarinen ja yhteiskunnallinen sekä kehityspolitiikan kannalta keskeisten sidosryhmien edustavuus* (nousevat asetuksesta).
- *Mahdollisimman korkeatasoisen, kattavan ja toimikunnan asetuksessa määriteltyjen tehtävien ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisen asiantuntemuksen turvaaminen työvaliokunnassa sekä laajemmin asiantuntijajäsenistössä.*
- *Nykyisten jäsentahojen toteutunut aktiivisuus ja panos toimikunnan työhön* (täysistunnot, työvaliokunta ja asiantuntijaryhmätyöskentely, huomioiden jaetut kaudet).
- *Paikkajaon ja eri jäsenryhmien selkeyttäminen.*
- *Paikallisiin toimintaympäristöihin liittyvä erityisasiantuntemus sekä eri kehitysyhteistyömuotojen edustus.*
- *Jatkuvuuden turvaaminen, mutta mahdolliset uudet tarpeet ja tunnistettujen puutteiden korjaaminen (ml. esim. nuoret ja diaspora).*

KPT:n toiminnan kehittäminen ja tulevaisuus

- Toimikunnan työn kehittämiseksi on käynnistetty nk. 360 –asteen arvioprosessi. Siihen liittyvä kysely on lähetetty jäsenille tällä viikolla. Pyytäisimme kaikkia vastaamaan ja esittämään näkemysenne työmme kirkastamiseksi 24.9. mennessä. Julkaisu valmistuu lokakuun aikana ja julkaistaan KPT 20-vuotisseminaarissa 28.11.

Tulevat tapahtumat

- Ministeri Tavion tapaaminen ti 26.9. klo 12.30-13.15 ulkoministeriössä (osallistuu puheenjohtajisto ja sihteeristö)
- KPT:n demokratiatyöryhmän kokous ti 26.9. klo 10.00-11.30 (Teams)
- KPT arvioprosessin työpaja ti 3.10. (erilliskutsu lähetetään myöhemmin)
- KPT:n työvaliokunta to 12.10. klo 9.30-11.00 (kab. Saarni, Pikkuparlamentti)
- KPT:n kauden viimeinen täysistunto to 16.11. klo 9.30-11.30 (SuV-Sali, Pikkuparlamentti)
- KPT 20v -juhlatilaisuus ja KPT:n arvion julkistaminen ti 28.11. klo 12.30-14.00, lounastarjoilu klo 12.00-12.30 (Pikkuparlamentin auditorio)

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.31.